

Budapestre vonatkozó ujságcikkek				Osztályozás
Szerző: <i>Lengyel Géza</i>				708
Cím: <i>Új szerzemények</i>				
<i>a Szépművészeti Múzeumban</i>				Idő: <i>1946</i>
Forrás: <i>Haladás</i>				Személy:
<i>1946. II. 2521</i>				Helyszám:
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	

Mint egy jobb jövőnek biztató ígérete köszönt bennünket az „Új szerzemények” kiállítása a Szépművészeti Múzeumban. Mily szerény a katalógus! Három oldalon negyvenhét mű felsorolása, képek nélkül, bevezető magyarázat nélkül. S mily szerény maga a kiállítás is; a hatalmas épületben egyetlen szoba, középen kályhával s a felülvilágító üvegterején kivezetéti kályhacsövevel! Ez a néhány rajz, kép és szobor azonban azt jelenti, hogy a

Szépművészeti Múzeum, ez a pompás intézményünk is feltámadóban van már

s valamikor, talán nem nagyon sokára, ha foltozótlan, ha sok kincsétől megtopoltan, mégis újra hirdetője lesz annak, hogy e meglevedt népnek és meglevedése miatt szerencsétlen országnak voltak férfiai, voltak nemzedékei, melyeknek ösztöne megmegtalatta, merre keresendő az európai közösséghez vezető út.

A Szépművészeti Múzeum a Közép-Európából kelet felé vezető úton utolsó állomás volt a múlt s a jelen legjobb képzőművészeti alkotásait gyűjtő és bemutató intézmények sorában; olyan állomás, amely még alkalmas volt arra, hogy nagy tömegeknek eléggé fejles művészeti oktatást és nevelést adjon. Ő, nem volt a Louvre-hoz fogható, sem Bécs Kunsthistorisches Museum-ához. Képzőművészeti kultúránk még ha nem is esett volna áldozatul századok pusztításainak, hogyan is lett volna hasonlítható — mondjuk — a franciáéhoz! Hol volt nekünk Ferenc királyunk, olyan mecénásaink, mint a renaissance fejedelmek s hol Napoleonunk, ki két világrészből

küldte haza győzelmes hadjáratainak hasonlíthatatlan gazdagságú zsákmányát. Habsburgjaink már voltak, de ők persze Bécsöt tömték meg Németország, Spanyolország és Németalföld kincseivel. Mégis,

ez a mi múzeumunk megálta a helyét;

volt az, ami nem volt sem Belgrádban, sem Bukarestben, de Prágában sem: a viszonyokhoz képest gazdag kezdet az *Estérlády-gyűjtemény*; szerencsés folytatás *Pulszky Károly* vásárlásaival — emlékének még tartozik az öt megillető teljes elégtétellel az új Magyarország — s betetőzés — az utolsó méltatlan évekről nem szólva — *Petrovics Elek* páratlan ízlésének és fáradhatatlan gyűjtésének eredményeivel. Ha szerényen, ha távolról sem vetélkedve az első csillagokkal: a miénk is megbecsült tagja lett Európa múzeum-társadalmának. S ha a magyar illuzionizmus nem rántotta volna sárba szavak és jelzők hitelét; ha nem utasította volna el magától minden igaz magyar a viszonylagos jólét és gondtalanság napjaiban is a nacionalista gögnek minden megnyilvánulását: „kultúrfölényt” emlegetni, ha nem jogunk, valami kevés okunk talán lett volna, arra a kincsre gondolva, melyet a városligeti klasszikus kolonád mögött őriztünk. Mert egyébként? Szomszédaink irodalmáról és szellemi törekvéseiről nem akartunk tudomást venni. A románoknak oly figyelemreméltó régi gyökerű francia kulturájáról, a csehek régi kapcsolatairól a szláv szellemi áramlatokkal, helyes képzeletünk nem voltak. S az egyetlenek! Délszláv tan-

szók volt, de igazi szerb írástudót lámpással kellett keresni. Klebelsberg palotákat emelt; ezekben a palotákban tettek fogékonnyá nemzedékeket — tisztelet a tanárok közül a kivételeknek — a fasiszta fertőzés minden fajtája számára.

Hagyjuk hát, tessék el a romokkal együtt a kultúrfölényt és örvendezzünk minden mellékgondolat nélkül a múzeum biztató életmegnyilvánulásának.

Hajtsuk meg az emlékezés lobogóját Petrovics Elek nemes alakja előtt.

Míg élt s a Múzeum élén állott, a régi művészet felbecsülhetetlen kincseivel gazdagította az intézetet; s nem feledkezett meg az újak, az élők — köztük a méltatlanul mellőzöttek — rendszeres és teljességre törekedő gyűjtéséről. Halála után, ime hagyományából származnak az új szerzemények legfigyelemreméltóbb darabjai: *Lotz Károly* és *Székely Bertalan* vázlatai,

Rippl-Rónai pompás Karácsonya, Munkácsy Mihály színvázlata, Hatvany Ferenc even nő arcképe, *Ferenczy Károly* virágos tavaszi képe s még számos értékes magyar munka. De gondoskodása kiváló régi mesterekre is kiterjedt: *Gaudenzio Ferrari*, *Giramo*, da *Santacroce* s egy tizenhatodik századbeli, de még primitív ízü német festő képét is neki köszönheti a múzeum.

A Herzog-féle gyűjteményből való *a kiállítás egyik legnevezetesebb darabja, Greco apostoljeje;*

ez szerepelt egyebek között 1937-ben a párisi Greco-kiállításon, hol a rendkívül nagyratartott spanyol festőnek magyar tulajdonban levő képei méltó feltűnést keltek. — Világszerte ismert nevek jellegzetes képei: *Claude Monet*, *Auguste Renoir* művei. S köztük is messziről s a mester fiatalos erejét hirdelve ragyog *Szinyei-Merse Pál* Kentaur-képe. *Markó Károly* alföldi képének finomsága koron és stíluson diadalmaszkodik. A tragikusan elhunyt *Beck Ö.* Fülöpre *Babits Mihály* és *Móricz Zsigmond* kitűnő bronz-képmásai emlékeztetnek.

Nem tudjuk még, mi maradt meg a múzeum régi kincseiből, mi veszett el. Az új szerzeményeknek ez a kis gyűjteménye azonban reményt ad reá, hogy a mélységből, hova lelöktek bennünket, fel tudunk emelkedni s a múzeum újra be tudja tölteni hivatását. Mint a zene, a képzőművészet is a maga nemzetköziségében minden más idiomától idegen nyelv s alapjában lefordíthatatlan. Lehet külső történetét elmondani, lehet magyarázni. A könyvtárakban, melyeket művészeti korokról, alkotásokról és alkotókról, irányokról és elméletekről frott könyvek megtöltöttek, vannak jó és kevésbé jó művek: de közülük a maga nemében legtökéletesebb sem mondja el maradék nélkül azt, amit a mű mond, a maga mindenki által megérthető, de más kifejezési eszközzel alig megközelíthető nyelvén. A múzeumnak az a feladata s érdeme, hogy amit letűnt korok emberei s új művészek ecsettel, mintázófával és véssével közölni óhajtottak, azt, mint

költőt versei érintetlen és eredeti zenéjén át a maga nyelvén szólaltassa meg. S jólesik táplálni azt a reményt, hogy korábban vagy későbbben a mi újjáéledő múzeumunk is, ha szerényen, ha hézagosan, de mégis közvetlenül és hatásosan s minél nagyobb tömegek számára magyarázhatja el újra a képzőművészetek történetét és mivoltát.

Lengyel Géza